

Бульбенюк Світлана Степанівна

кандидат політичних наук, доцент,

доцент кафедри політології та національної безпеки

ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ТРАНСПАРЕНТНІСТЬ І КОНКУРЕНТНІСТЬ В УМОВАХ ДЕМОКРАТИЧНОГО ТРАНЗИТУ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Розглянуто особливості перебігу здійснення процесу демократичного транзиту в Україні в умовах реалізації проекту національного державотворення. Дослідницьку увагу акцентовано на висвітленні специфіки забезпечення транспарентності і конкурентності у царині вітчизняної політики як важливих показників (індикаторів) становлення і розвитку нормативно-процедурного та світоглядно-ціннісного вимірів демократії. Встановлено, що сучасний політичний режим в Україні слушно охарактеризувати як гібридний з точки зору реалізації у політичному полі ціннісної опозиції «влада-свобода», що багато в чому зумовлює поширення імітаційних, псевдodemократичних форм і практик політичного життя. Доведено, що до найважливіших інституційних гарантій забезпечення незворотності процесу демократичного транзиту в Україні нині належить нормативно закріплений режим транспарентності діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування, а також визнання і забезпечення умов повноцінної політичної конкуренції як усталеного принципу нормативно-процедурного та світоглядно-ціннісного вимірів політики.

Ключові слова: транспарентність, конкурентність, демократизація, гібридний режим, державна влада, Інтернет, Україна.

Демократія є багатоаспектним явищем. Це і суспільно-політичний ідеал, і форма організації, і тип політичного режиму. Як тип (різновид) політичного режиму демократія також є неоднорідною, утворюючи інституційно-організаційний, нормативно-процедурний та світоглядно-ціннісний виміри. Відповідно, і процес демократизації посттоталітарних та поставторитарних країн має на меті послідовну реалізацію низки цілей, що передбачають створення базису, закріплення та забезпечення безперебійного функціонування кожного з них.

Названі виміри демократії та відповідні цілі демократичного транзиту не є чимось уможлядним, абстрактним, вони мають цілком конкретні прояви у політичному і соціальному житті тієї чи іншої країни. Якщо прояви інституційно-організаційного виміру є універсальними для будь-якого державного організму (насамперед, це наявність певним чином організованої системи органів державної влади, які представляють законодавчу, виконавчу і судову влади та функціонування яких ґрунтується на дотриманні принципів розподілу влади і «стримувань та противаг»), то нормативно-процедурний, а особливо світоглядно-ціннісний виміри демократії можуть виявлятися доволі варіативно. Причому в останні десятиріччя під впливом викликів загальноцивілізаційного та/або локально-регіонального характеру варіативність типових і нетипових проявів нормативно-процедурного та світоглядно-ціннісного вимірів демократії зростає у рази. Втім, безумовно, є певні індикатори, які вказують на якісні і кількісні зміни у процесі демократизації.

Серед досліджень політологічного характеру, присвячених розгляді проблематики демократизації політичного режиму сучасної України в останні роки, слушно назвати монографічну працю Ю. Мацієвського «У пастці гібридності: зигзаги трансформації політичного режиму в Україні (1991-2014)» (2016 р. в.), де докладно проаналізовано зміни вітчизняного політичного режиму впродовж двадцяти чотирьох років та вказано на ознаки його гібридності, що зберігаються досі, а також колективну розвідку харківських науковців «Проблеми модернізації політичних систем сучасності» (2008 р. в.), в якій представлений системний огляд процесів перетворень у країнах перехідного типу. Вагомими за своїми результатами і висновками щодо досліджуваної тематики є дисертаційні роботи О. Радченко «Ціннісний вимір трансформації державно-політичного режиму в Україні» (2010 р. в.) та Т. Дроботової «Державно-правовий режим в Україні: зміст, ознаки і основні тенденції розвитку» (2011 р. в.). Цікаві авторські підходи, які, на думку авторки, можуть і мають бути використані у подальших наукових пошуках, присвячених специфіці здійснення демократичного транзиту в Україні, сформульовані у монографіях С. Гербеди «Соціальний діалог в Україні: теоретичні питання» (2014 р. в.) та О. Іванілова «Принцип альтернативності у модернізації політичної системи» (2009 р. в.).

Представлена розвідка має на меті висвітлити особливості забезпечення транспарентності і конкурентності у царині політики як важливих показників (індикаторів) становлення і розвитку нормативно-процедурного та світоглядно-ціннісного вимірів демократії у сучасній Україні.

Окремим дослідницьким завданням є висвітлення прикладів прояву ознак гібридності вітчизняного політичного режиму, зокрема імітаційних форм реалізації демократичних практик.

Незважаючи або, як переконані деякі дослідники, всупереч тому, що наша країна пережила в останню чверть століття вже три революції – «Революцію на граниті», «Помаранчеву революцію» та «Революцію Гідності», загальним трендом яких було визнання необхідності продовження і поглиблення процесів демократизації в Україні, питання про визначення сутності вітчизняного політичного режиму не має одностайної або близької до такої відповіді як у середовищі українських, так і зарубіжних науковців, аналітиків, публіцистів, політиків та громадських діячів. Власне і ставлення до названих вище піків суспільно-політичної активності українства також не є одностайним, дуже часто поняття «революція» щодо них також вживається радше в якості поетичної назви, аніж вказівника на докорінні системні зміни, що стали наслідками відповідних подій. Це, на наш погляд, є ще одним підтвердженням того, що демократичний транзит в Україні є не лише незавершеним, але й того, що його найближчі перспективи є доволі непрогнозованими, а можливості авторитарних відкатів не уявляються умоглядними.

Варто зауважити, що означені труднощі демократизації та загрози реваншу авторитаризму, з якими зіткнулася наша країна, не є чимось винятковим. Адже для України як для типової посткомуністичної держави притаманною є так звана дилема «одночасності», коли усі грані функціонування суспільно-державного організму – політична, економічна, соціальна, нормативно-правова, а також спосіб життя, культурні практики і таке інше мають перетворюватися, оновлюватися, усучаснюватися одночасно, долаючи тоталітарно-комуністичну архаїчну спадщину [1, с. 142].

Поеднуючою ланкою, консолідуючим базисом може і має стати якісно інша, у порівнянні з тоталітарним минулим, світоглядно-ідеологічна царина – царина, де формуватимуться і закріплюватимуться національні цінності цивілізаційного поступу та демократичного розвитку. Величезну роль у цьому процесі відіграє громадянське суспільство як на інституціолізованому рівні, так і на рівні окремих особистостей – пасіонаріїв, «лідерів думок», соціальних та політичних акторів, моральних авторитетів, котрі своїм прикладом мають продемонструвати пересічним громадянам привабливість подібних цінностей, їх стратегічну значущість. Нормативно-правова царина, у свою чергу, стає тим універсальним й неупередженим регулятором, який, з одного боку, має висо-

кий рівень легітимації у суспільстві, а, з іншого, – дозволяє перевести процес демократичної трансформації у формалізовану площину, що встановлює рівні для усіх соціальних і політичних акторів «правила гри» на політичній арені. За таких умов саме зміни на рівні функціонування нормативно-процедурного і світоглядно-ціннісного вимірів демократизації можуть стати тими індикаторами, які утворюють максимально неупереджену картину суспільно-політичних трансформацій у державі та суспільстві.

Авторка поділяє думку багатьох вітчизняних і зарубіжних дослідників про те, що сучасний політичний режим в Україні доречно характеризувати як гібридний. Означена гібридність режиму найяскравіше проявляється саме через нормативно-процедурний і світоглядно-ціннісний виміри. Прикладом, вітчизняний науковець О. Радченко у своїй дисертаційній роботі виводить наступний критерій розрізнення певного типу політичного режиму – це реалізація у політичному полі ціннісної опозиції (балансу) «влада-свобода», що вказує на паритет або диспаритет царин впливу громадянського суспільства (цінності свободи) та держави (цінності влади). Відповідно гібридність або «дефектність» політичного режиму утворюється у випадку, коли «влада має власні, відмінні від народних, інтереси, проте вимушена рахуватися з громадською думкою, допускаючи ту або іншу ступінь прав і свобод» [2, с. 17].

За словами іншого українського вченого Ю. Мацієвського, який в останній своїй роботі [3] здійснив ґрунтовне дослідження трансформації політичного режиму в Україні впродовж 1991-2014 рр., йому притаманні ознаки гібридності, які призвели у сукупності своєї комплексної дії до становища, коли в державі сформувалася неефективна сукупність політичних і економічних інститутів, які ніхто з основних гравців не зацікавлений змінювати [3, с. 33]. Іншими словами, процес демократичного транзиту у нашій державі мав однобічний характер, внаслідок чого й утворився гібридний політичний режим: за формальними ознаками в цілому та багато в чому за ознаками фактичними на інституційно-організаційному рівні сформованими й усталеними є ознаки демократії, але на рівнях нормативно-процедурному і світоглядно-ціннісному, а також на рівні персоніфікованому (насамперед мається на увазі специфіка формування й функціонування політичної еліти) стандарти, принципи, ідеали демократії залишаються лише декларованими, отримуючи імітаційні форми і практики.

В академічному політологічному та у суспільно-політичному дискурсі і досі подекуди ставляться під сумнів необхідність і важливість докорінних демократичних трансформацій. Тому питання про гарантії незво-

ротності демократичних перетворень не втрачає актуальності і нині. Причому, такі гарантії обов'язково мають носити інституційно оформлений та нормативно закріплений формат. Так, українська дослідниця Т. Дроботова зауважує: «Інституційні гарантії демократизму державно-правового режиму становлять спеціальну систему правових інститутів, умов і засобів, а також юридичних механізмів забезпечення демократизму державно-правового режиму, що уможливають його розвиток і відтворення основних властивостей» [4, с. 11].

До найважливіших інституційних гарантій забезпечення незворотності процесу демократичного транзиту, на наш погляд, належить нормативно закріплений режим транспарентності діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування. Транспарентність як загальний принцип та соціальний діалог як його важлива і необхідна складова покликані сприяти зниженню соціальної напруги у суспільстві у конвенційний, ненасильницький спосіб, забезпечити оптимальний баланс інтересів у символічному трикутнику держава-суспільство-громадяни. «Отже, питання конструктивного діалогу органів публічної влади з найбільш репрезентативними інституціями громадянського суспільства ... доцільно розглядати як окремий аспект соціальної безпеки держави та як індикатор успішності в державному управлінні», – пише С. Гербеда [5, с. 91].

Транспарентність влади – той принцип і водночас індикатор рівня демократії, який об'єднує інституційно-організаційний, нормативно-процедурний і світоглядно-ціннісний її виміри; який є тим показником, що неупереджено вказує на відмінність формальної («фасадної») демократії від справжньої. Адже як влучно зауважують А. Євгенєва та Ю. Шкарлат, «відсутність віри у те, що голос громадянина «може бути почутим» є однією з найбільш складних проблем, які вимагатимуть найбільше часу і зусиль для вирішення». «Формальний характер участі громадськості у прийнятті рішень, свідками якого є суспільство вже протягом тривалого часу, підірвав довіру до цього інституту», – зазначають науковці [6, с. 7].

Одним з найбільш дієвих шляхів забезпечення транспарентності функціонування центральних і місцевих органів державної влади за умов інформаційного суспільства («п'ятої інформаційної революції») стає залучення можливостей інтернетизованих джерел з метою налагодження постійних каналів взаємозв'язку і взаємодії між державою і громадянським суспільством (у тому числі, мережевим громадянським суспільством). Скажімо, в Україні з цією метою було створено зокрема портал народної законотворчості під егідою Програми сприяння

Парламенту у партнерстві з Інститутом законодавства й Управлінням комп'ютеризованих систем Апарату Верховної Ради України. Всеукраїнський портал народної законотворчості є спеціалізованим інтернет-ресурсом, що покликаний забезпечувати діалогову комунікацію суб'єктів законотворчого процесу, якими виступають і політичні актори (народні депутати України, Президент України, державні інституції), і соціальні актори (експерти, представники громадянського суспільства та його інституції, окремі громадяни) [7, с. 41].

Подібні канали налагодження взаємозв'язку з громадянами через мережу Інтернет створено в останні роки фактично на всіх рівнях функціонування системи державної влади й управління в Україні – від центрального до найнижчих місцевих ланок. Питання лише у тому, чи ефективно вони виконують покладені на них функції, чи не перетворюються подекуди на чергові імітаційні форми відтворення демократичних стандартів Заходу.

Серед інноваційних форм забезпечення підвищення транспарентності влади в Україні останніх років можна назвати, на думку авторки, практику залучення так званих «лідерів думок» мережевого громадянського суспільства – відомих блогерів, а також авторитетних журналістів до передвиборчих списків провідних політичних сил у ході парламентських виборів 2014 р., внаслідок чого багато хто з них стали народними депутатами Верховної Ради України VII скликання. І хоча не всі з них виправдали ті сподівання, які покладалися передусім представниками громадянського суспільства, можна стверджувати, що якісний склад вітчизняних парламентарів, нехай і вкрай повільно і в найменших масштабах, ніж бажалося б, але змінюється. І це не може не впливати на процеси демократичного транзиту, які здійснюються в Україні.

Слушно зауважити, що проблематика забезпечення транспарентності функціонування центральних і місцевих органів державної влади в Україні в умовах неоголошеної, але фактичної війни набуває додаткового значення. Адже постає подвійна дилема: коли принципи дотримання транспарентності починають суперечити потребам національної безпеки та як уникнути небезпеки звууження режиму транспарентності зокрема і відмови від тих чи інших стандартів демократії в цілому у царині політики під впливом таких злободенних гасел дотримання вимог безпеки у державі. Саме названа дилема може потенційно породжувати явища «відкатів демократії», створюючи пастки для безперервного процесу демократичного транзиту.

Прикладом такої пастки може стати поляризація вибору між свободою і конфіденційністю інформації, між вимогами дотримання грома-

дянських прав і свобод та забезпеченням базових засад національної безпеки. Аналітики RAND Corporation здійснили дослідження, центральним питанням якого було, що люди можуть зробити, коли стикаються у приватному житті з вибором між вимогами свободи і безпеки. Дослідження показало, що навіть у найдемократичніших державах світу дуже часто громадяни згодні поступитися частиною своїх прав і свобод на користь розширення зони особистої безпеки, але з застереженнями. У певних випадках уряди мають субсидіювати громадян, аби вони сприйняли як належне вторгнення до свого приватного життя – такий висновок зробили дослідники [8]. Зважаючи на політичні і соціальні реалії останніх років в Україні, висновок аналітиків RAND Corporation, на думку авторки, доречно доповнити наступним застереженням: незворотність процесів демократичного транзиту за умов зростання викликів національній безпеці висуває перед ще незрілим вітчизняним громадянським суспільством вимогу стати тим неупередженим контролером за діями держави, який не допустить зловживання з боку органів державної влади й окремих посадових осіб під прикриттям гасел дотримання національної безпеки, зокрема звуження проявів транспарентності у царині публічної політики.

Поряд з транспарентністю важливою гарантією незворотності процесів демократизації та водночас показовим індикатором формування і розвитку інституційно-організаційного, нормативно-процедурного (процесуального) та світоглядно-ціннісного рівнів демократичного режиму є конкурентність. Причому, конкурентність у царині політики має дещо інші прояви, аніж у царині економіки і вільного ринку. Так, конкурентність, з одного боку, означає прозорий режим змагальності з рівними для усіх політичних акторів правилами гри. Найпоказовішим прикладом такого режиму є вільні, рівноправні вибори при таємному голосуванні. З іншого боку, конкурентність у політиці передбачає забезпечення конкурентності та поліваріантності функціонування системи державної влади й управління, зокрема у царині прийняття політико-управлінських рішень.

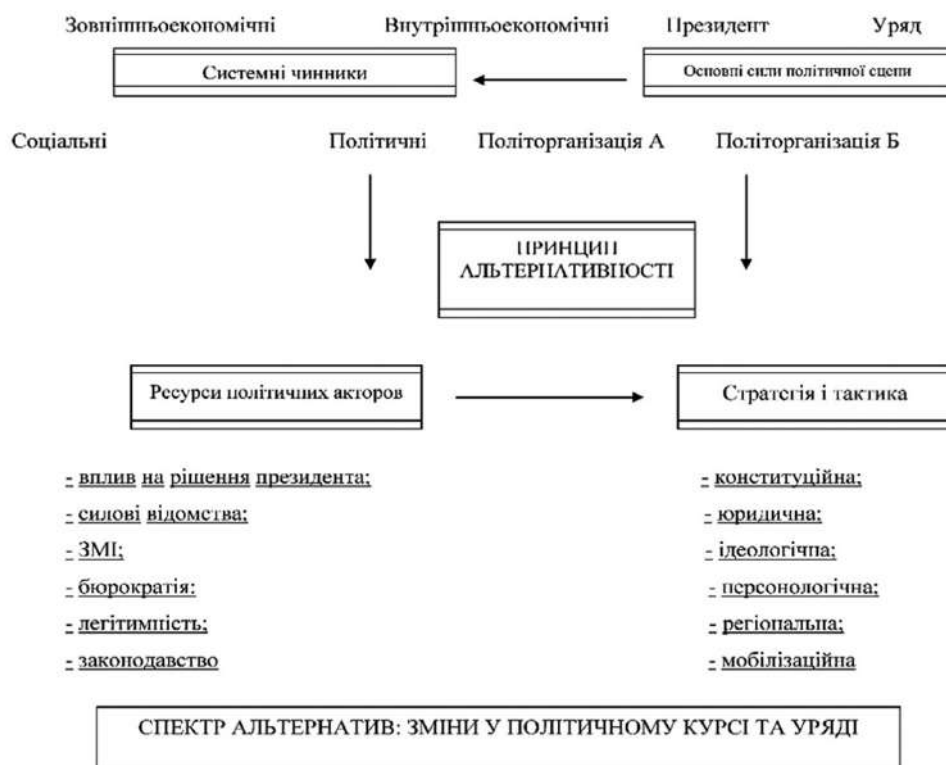
На думку авторки, з огляду на проблематику, що висвітлюється у представленій розвідці, з усього розмаїття політологічних підходів щодо тлумачення сутності політичної конкуренції варто спиратися, насамперед, на концепції М. Вебера та П. Бурд'є. Відповідно до цих підходів, політичну конкуренцію як феномен політичного життя та конкурентність як індикатор рівня демократизації слушно розуміти в якості одного з різновидів боротьби, властивої політичному полю, де діють по-різному дистанційовані по відношенню до влади суб'єкти [9, с. 164 –

165]. Доцільність застосування означеної методологічно-дослідницької позиції обумовлюється тим, що для країни, яка перебуває на стадії демократичного транзиту з остаточно ще невизначеним його результатом, одним з ключових питань суспільно-політичного розвитку стає специфіка боротьби між ключовими політичними і соціальними акторами.

Вітчизняний науковець О. Іванілов запропонував розглядати як різновид політичної конкурентності принцип альтернативності, розробивши відповідну авторську модель.

Структурно-ієрархічна модель принципу альтернативності

(за О. Іваніловим) [10, с. 70]

Конкурентність політичного простору має розглядатися у нерозривному зв'язку з вимогами транспарентності, тому що формування по-справжньому рівноправного конкурентного політичного середовища неможливе без забезпечення прозорих і відкритих для громадськості механізмів і процедур прийняття та реалізації політико-управлінських рішень, без створення повноцінних каналів взаємодії системи органів державної влади й управління з інституціями громадянського суспіль-

ства. Втім, як зауважує П. Колотвін, інформаційний простір в Україні з точки зору комунікативної взаємодії поділений між групами впливу (фінансово-промисловими групами) та органами державної влади і місцевого самоврядування, які виступають в ролі засновків чи співзасновків мас-медіа. «Проте, в інформаційному полі відсутня позиція, яка б репрезентувала інтереси суспільства», – констатує дослідник [11, с. 42].

Конкурентність у сучасному інформаційному політичному просторі є якісно іншою, аніж вона була ще декілька десятиліть тому. Й Україна не є винятком з цього правила, бо, навіть незважаючи на наведені вищі особливості функціонування інформаційно-комунікативної царини у нашій державі, загальні тенденції на звуження непрозорих і напівпрозорих зон політики її не оминули. Тому можна стверджувати, що вітчизняному правлячому класу (причому, і «старій гвардії», і «новим обличчям»), аби залишатися конкурентоздатним, потрібно змінювати своє ставлення до інформаційно-комунікативної царини політичного життя. Адже важко не погодитись з класиком сучасної політичної науки Ф. Фукуямою, який ще на межі XX та XXI століть писав, що «ієрархічно правлячі еліти втрачають можливості утримувати зв'язки в інформаційному просторі, що стрімко розширюється», а вибір правлячої еліти впливає на вибір суспільної системи в точці біфуркації [12].

На жаль, вітчизняна правляча еліта, а якщо точніше – правлячий клас, не бажаючи змінювати «правила гри», властиві радше «гібридному», аніж демократичному, режиму та зневажаючи новітні вимоги інформаційно-комунікативної царини політичного життя, фактично відмовляються створювати по-справжньому відкрите і прозоре конкурентне середовище, тим самим визнаючи власну неконкурентоздатність. Поширення імітаційних форм демократії, реалізація реформ під зовнішнім тиском і контролем, постійна загроза автократичного реваншу, створення штучних бар'єрів для легітимного виходу на політичну авансцену молодих (не обов'язково у сенсі віку, а в сенсі досвіду перебування в інституціях політичної системи) соціальних акторів – це далеко не повний перелік підтверджень того, що вітчизняний правлячий клас є неконкурентоздатним, з одного боку, та не бажає створювати цивілізоване конкурентне середовище у політиці, з іншого боку.

Конкурентність у політиці за умов розгортання «п'ятої інформаційної революції» передбачає опосередкування відносин політичних акторів один з одним та їх взаємовідносин з інституціями і соціальними акторами з середовища громадянського суспільства, з представниками мас-медіа й експертного кола, а також з пересічними громадянами впливом інформаційних технологій. «Саме тому, у публічному просторі пріори-

тетним виступає не домінування держави у всіх сферах соціального життя, а налагодження конструктивної взаємодії із суспільством за посередництвом інформаційних технологій з метою реалізації та захисту прав індивіда», – зазначає Л. Яковлева [13, с. 65]. Отже, можна спрогнозувати, що Україну у найближчий час не омине загальноцивілізаційна тенденція, спрямована на поступову віртуалізацію політичного життя (перенесення традиційних та формування інноваційних практик соціально-політичної активності на професійному та на масовому рівнях у глобалізоване середовище мережових спільнот), що не може не вплинути і на характер та зміст політичної конкуренції.

Втім виникають і нові небезпеки, пастки та потенційні загрози спотворення демократичних стандартів і правил гри, у тому числі й конкуренції у політичному полі. Прикладом, Україна в останні роки зіткнулася у мережевому середовищі з феноменом так званих «ботів» – проплачених учасників мережових спільнот, які залишають коментарі та вступають у віртуальні дискусії з метою схилити аудиторію на свій бік або дискредитувати своїх опонентів. В основі діяльності «ботів» – маніпулятивні технології, що спотворюють як саму політичну дискусію, так і характер політичної конкуренції. «В суспільствах, де наявне політичне протистояння, боти отримують назви, що орієнтовані на конкретних політичних осіб, між якими відбувається це (політичне – С. Б.) протистояння. В даному разі в сучасній Україні серед блогерів є доволі чітке розмежування на «юлеботів» (ботів Юлії Тимошенко) і «порохоботів» (ботів Петра Порошенка)», – вказує відомий вітчизняний блогер С. Дацюк [14]. Таким чином, справжня політична конкуренція підміняється квазіконкуренцією: замість протистояння ідеї, цінностей, стратегій національного розвитку спостерігається і продукується квазіборотьба двох «фан-клубів», причому й така боротьба часто є не щирою, а штучно сконструйованою. Зрозуміло, що подібного роду квазіконкуренція не сприяє відтворенню повноцінних демократичних практик у нормативно-процедурному та світоглядно-ціннісному вимірах.

Як бачимо, проблематика визначення критеріїв (індикаторів) просування вітчизняної політичної системи на шляху демократичного транзиту не втрачає своєї актуальності, набуваючи нових обрисів. Так, на окрему увагу заслуговує вивчення проявів транспарентності й конкурентності у країнах перехідного типу під впливом дії факторів «п'ятої інформаційної революції». Транспарентність за цих умов постає як одна з найважливіших гарантій закріплення інституціональних засад демократії та формування і зміцнення її нормативно-процедурного та

світоглядно-ціннісного вимірів. Чи не найбільш поширеним каналом забезпечення транспарентності державної політики нині стає інтернетизований простір, мережеве громадянське суспільство. По-новому починає сприйматися і проблематика політичної конкурентності – крізь призму особливостей функціонування глобального та національного рівнів інформаційного простору та застосування у ньому традиційних й інноваційних комунікативних технологій. Головним питанням успішного завершення демократичного транзиту в Україні, на переконання авторки, залишається питання унеможливлення або принаймні мінімізації спроб конструювання імітаційних смислів, цінностей, форм демократії, перетворення її на штучний фасад з авторитарним змістом.

Список використаних джерел

1. Проблеми модернізації політичних систем сучасності [Текст]. Монографія / М. І. Панов (кер. авт. колективу) ; за заг. ред. Л. М. Герасіної, О. Г. Данильяна. – Х.: Право, 2008. – 320 с.
2. Радченко О. В. Ціннісний вимір трансформації державно-політичного режиму в Україні [Текст]: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д. наук з держ. управління: спец. 25.00.02 «Механізми державного управління» / Класичний приватний університет; МОН України / О. В. Радченко. – Запоріжжя, 2010. – 33 с.
3. Мацієвський Ю. В. У пастці гібридності: зигзаги трансформації політичного режиму в Україні (1991-2014) [Текст]. Монографія / Ю. В. Мацієвський. – Чернівці: Книги – XXI, 2016. – 552 с.
4. Дроботова Т. Державно-правовий режим в Україні: зміст, ознаки і основні тенденції розвитку [Текст]: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. н.: 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових вчень» / Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» / Т. В. Дроботова. – К., 2011. – 19 с.
5. Гербеда С. В. Соціальний діалог в Україні: теоретичні питання [Текст]. Монографія / С. В. Гербеда ; за заг. ред. Н. Р. Нижник. – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 152 с.
6. Законотворчість: участь громадськості у законотворчому процесі. Інформаційно-аналітичне дослідження [Текст] / Програма сприяння Парламенту України Університету Індіани США ; Лабораторія законодавчих ініціатив / А. М. Євгенєва, Ю. Г. Шкарлат. – К.: Заповіт, 2008. – 96 с.
7. Законотворчість: участь громадськості у законотворчому процесі. Основні аспекти законодавчого процесу [Текст] / Д. С. Базілевич,

Е. Валентайн, І. М. Вінокуров та ін. – К.: [ФОП Москаленко О. М.], 2013. – 232 с.

8. Europe 2005 Security Policies in Brief [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/information_society/europe/2005/all_about/security/index_en.htm.

9. Політична філософія [Текст]. Підручник / За ред. Є. М. Сулими. – К.: Знання, 2006. – 799 с.

10. Іванілов О. В. Принцип альтернативності у модернізації політичної системи [Текст]. Монографія. – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. – 178 с.

11. Колотвін П. Роль електронних мас-медіа у розвитку парламентаризму в Україні [Текст] / П. Колотвін // Перша міжнародна наукова конференція «Парламентські читання» / Лабораторія законодавчих ініціатив ; Національний університет «Києво-Могилянська академія». – 2010. – С. 41–44.

12. Fukuyama, F. (1999, June 12/June 13). Death of Hierarchy. From «The Great Description: Humane Nature and the Reconstitution of Social Order». *Financial Times*.

13. Яковлева Л. І. Феномен легітимності політичної влади в інформаційну епоху [Текст] / Л. І. Яковлева. // S.P.A.C.E. – 2017. – № 2. – С. 63 – 67.

14. Дацюк С. Сучасні блоги та блогери [Електронний ресурс] / С. Дацюк. – Режим доступу: <http://blogs.pravda.com.ua/authors/datsuk/58d0f539e0fdb/>

References

1. Problemy modernizatsii politychnykh system suchasnosti [Tekst]: Monohrafiya / M. I. Panov (ker. avt. kolekt.) ; za zah. red. L. M. Gerasinoy, O. G. Danil'iana. – Kh.: Pravo, 2008. – 320 s.

2. Radchenko O. V. Tsinnisnyy vymir transformatsii derzhavno-politichnoho rezhymu v Ukraini [Tekst]: avtoref. dus. na zdobuttia nauk. st. d. nauk z derzh. uprav.: spets. 25.00.02 «Mekhanizmy derzhavnoho upravlinnia» / Klasuchnyy pryvatnyy universitet; MON Ukrainy / O. V. Radchenko. – Zaporizhzhia, 2010. – 33 s.

3. Matsievs'kyy Yu. V. U pasttsi gibrydnosti: zyhzhay transformatsii politychnoho rezhymu v Ukraini (1991-2004) [Tekst]: Monohrafiya / Yu. U. Matsievs'kyy. – Chernivtsi: Knyhy – XXI, 2016. – 552 s.

4. Drobotova T. Derzhavno-pravovyy rezhym v Ukraini: zmist, oznaky i osnovni tendentsii rozvytku [Tekst]: avtoref. dus. na zdobuttia nauk. st. k. yaryd. nauk: spets. 12.00.01 «Teoriia ta istoriia derzhavy i prava; istoriia poli-

tychnykh i pravovykh vchen'» / Vidkryti mizhnarodnyi universitet rozvytku liudyny «Ukraina» / T. V. Drobotova. – K., 2011. – 19 s.

5. Herbeda S. V. Sotsial'nyy dialoh v Ukraini: teoretychni pytannia [Tekst]: Monohrafiya / S. V. Herbeda ; za zah. red. N. R. Nyzhnyk. – K.: Tsentr uchbovoi literatury, 2014. – 152 s.

6. Zakonotvorchist': uchast' hromads'kosti u zakonotvorchomu protsesi. Informatsiino-analitychne doslidzhennia [Tekst] / Prohrama spriyannia Parlamentu Ukrainy Universytetu Indiany SShA ; Laboratoria zakonodavchykh initsiatyv / A. M. Yevhen'ieva, Yu. H. Shkarlat. – K.: Zapovit, 2008. – 96 s.

7. Zakonotvorchist': uchast' hromads'kosti u zakonotvorchomu protsesi. Osnovni aspekty zakonodavchoho protsesu [Tekst] / D. S. Bazilevich, E. Valentin, I. M. Vinokurov ta in. – K.: [FOP Moskalenko O. M.], 2013. – 232 s.

8. Europe 2005 Security Policies in Brief [Electronyy resurs]. – Rezhym dostupu: http://ec.europa.eu/information_society/europe/2005/all_about/security/index_en.htm.

9. Politychna filosofiia [Tekst]: Pidruchnik / Za zah. red. Ye. M. Sulymy. – K.: Znannia, 2006. – 799 s.

10. Ivanilov O. V. Pryntsyp al'ternatyvnosti u modernizatsii politychnoi systemy [Tekst]: Monohrafiya / O. V. Ivanilov. – K.: NPU im. M. P. Drahomanova, 2009. – 178 s.

11. Kolotvin P. Rol' elektronnykh mas-media u rozvytku parlamentaryzmu v Ukraini [Tekst] / P. Kolotvin // Persha mizhnarodna naukova konferentsiia «Parlaments'ki chytannia» / Laboratoria zakonodavchykh initsiatyv ; Natsional'nyy universitet «Kyievo-Mohylians'ka akademiia». – K., 2010. – S. 41 – 44.

12. Fukuyama, F. (1999, June 12/June 13). Death of Hierarchy. From «The Great Description: Humane Nature and the Reconstitution of Social Order». *Financial Times*.

13. Yakovleva L. I. Fenomen lehitymnosti politychnoi vlady v informatsiinu epokhu [Tekst] / L. I. Yakovleva // S.P.A.C.E. – 2017. – № 2. – S. 63 – 67.

14. Datsiuk S. Suchasni blohy ta blohery [Electronyy resurs] / S. Datsiuk. – Rezhym dostupu: <http://blogs.pravda.com.ua/authors/datsuk/58d0f539e0fdb/>

Svitlana Bulbeniuk

Ph.D. of Political Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Political
Science and National Security,
State university «Kyiv National Economic University
named after Vadym Hetman»

Transparency and competition in the conditions of democratic transit in modern Ukraine

The features of the flow of a process of democratic transit in Ukraine in the project of national state. Research attention is focused on the specifics of ensuring transparency and competition in the field of domestic policy as important indicators (indicators) of formation and development of regulatory, procedural and ideological-value measurements of democracy. It is established that the current political regime in Ukraine rightly be described as a hybrid from the point of view of implementation in the political field the value of the opposition «power-freedom», which largely determines the distribution of the simulation, pseudo-democratic forms and practices of political life. It is proved that in the most important institutional guarantees for the sustainability of the process of democratic transit in Ukraine now belongs to regulate the regime of transparency of activity of government and local self-government and the recognition and implementation of full political competition as the established principle of normative-procedural and ideological-value measurements policy.

Keywords: transparency, competition, democratization, hybrid regime, government, Internet, Ukraine.